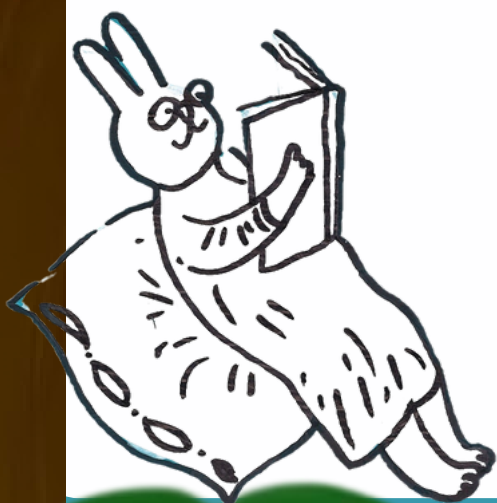

ROHELISE RAAMATUKOGU ABC

Juhendmaterjal „Rohelise raamatukogu ABC“ on valminud 2021.-2023. aastatel Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu uue mõtte töörühma läbi viidud mõttetalgute ja infokorje käigus kogutud sisendi põhjal.

Juhendi koostamise toimkonda kuulusid ERÜ uue mõtte töörühma ja noorteklubi liikmed:

- Piret Jõesaar (Tallinna Ülikooli Akadeemiline raamatukogu)
- Heleen Karja (Eesti Rahvusraamatukogu)
- Krista Lepik (Tartu Ülikool)
- Maris Nool (Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu)
- Riin Olonen (Eesti Rahvusraamatukogu)
- Kristina Pai (Tartu Oskar Lutsu nimeline Linnaraamatukogu)
- Mai Põldaas (Tartu Oskar Lutsu nimeline Linnaraamatukogu)
- Veronika Raudsepp Linnupuu (Viljandi Linnaraamatukogu)
- Katre Riisalu (Eesti Rahvusraamatukogu)
- Tuuliki Tõiste (Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu)
- Kristel Veimann (Eesti Rahvusraamatukogu)
- Ceili Vilimas (Eesti Lennuakadeemia raamatukogu)
- Krista Visas (Pärnu Keskraamatukogu)

Toimetajad Kristina Pai, Veronika Raudsepp Linnupuu, Katre Riisalu ja Tuuliki Tõiste
Illustratsioonid Ave Nahkur ja Mona Sofia Linnupuu
Kujundaja Veronika Raudsepp Linnupuu

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing, 2024

SISUKORD

<u>Mis on roheline raamatukogu?</u>	2
<u>Keskkonnateadlikkus raamatukogus</u>	3
<u>Jätkusuutlik töökultuur</u>	7
<u>Lisa 1: Strateegiadokumendi “Eesti 2035” sihtidest ja ülemaailmsete säästva arengu eesmärkide (SDG) täitmisest raamatukogudes</u>	8
<u>Lisa 2: Roheliste raamatukogude tähestik</u>	17
<u>Lisa 3: Märksõnastik</u>	23

MIS ON ROHELINE RAAMATUKOGU?

Kõikjal maailmas on raamatukogude eesmärk ühiskonna sotsiaalse ja kultuurilise heaolu suurendamine ning keskkonnateadliku mõtteviisi kasvatamine. Roheline ja jätkusuutlik raamatukogu võtab arvesse keskkonnavalast, majanduslikku ja sotsiaalset jätkusuutlikkust, vähendades oma tegevusest tulenevat keskkonnamõju.

Eesti roheline raamatukogu tööriistakasti loomisel on toetunud strateegiadokumendile Eesti 2035, IFLA (Rahvusvaheline Raamatukoguühingute ja -institutsioonide Liit) roheline raamatukogu manifestile, ÜRO säästva arengu eesmärkidele ning Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu visioonidokumendile „21. sajandi raamatukogu“.

Raamatukogu põhitegevus – info jagamine ja väljaannete ning seadmete laenamine – toetab säästvat tarbimist ja keskkonnahoidu.

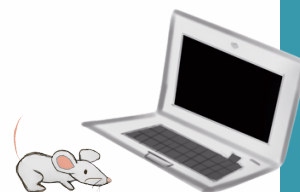
KESKKONNATEADLIKKUS RAAMATUKOGUS

Raamatukogud on teistele eeskujuks, vähendades oma tegevuse ökoloogilist jalajälge, piirates raiskamist ja prügi teket, korraldades keskkonnasäästlikke sündmusi ning lähtudes igapäevaselt nn rohelise kontori põhimõtetest.

ROHELISED RAAMATUKOGUHOONED JA SEADMED

Hoone ja seadmete heitkoguseid ehk süsiniku jalajälge vähendatakse aktiivselt. Hoonete rajamisel ja ümberkujundamisel arvestatakse säästva arengu põhimõtetega, kasutatakse keskkonnasäästlikke materjale ja tehnoloogiaid ning peetakse maksimaalselt silmas ruumide multifunktsionaalsust ja ristikasutust.

Uusi seadmeid soetades, ruume remontides ja uusi hooneid kavandades valivad raamatukogud keskkonnasõbralikud materjalid ja kestlikku mõtteviisi järgivad koostööpartnerid.

KOGUKOND JA SOTSIAALNE VASTUTUS

Raamatukogud hoolitsevad selle eest, et igal ühiskonnaliikmel oleks ligipääs talle vajalikule informatsioonile.

- Raamatukogud on asulates lihtsalt leitavad ja nähtavad.
- Raamatukogud on nii füüsiliselt kui ka virtuaalselt ligipääsetavad. Tagatakse mugav ligipääs raamatukogule nii ühistranspordi kui ka teiste keskkonnasõbralike liiklusvahenditega.
- Raamatukogude e-teenused on kujundatud juurdepääsetavuse põhimõtetest lähtudes.
- Edendatakse koostööd eri siht- ja sidusrühmadega.
- Kõikidele kasutajagruppidele tutvustatakse keskkonnasäästliku käitumise põhimõtteid.

JÄTKUSUUTLIKUD RAAMATUKOGUTEENUSED

- Asja- ja ajakohane teave on kasutajatele hõlpsasti kättesaadav, toetatakse keskkonnaharidust, võimaldatakse juurdepääs riigi e-teenustele. Raamatukogul on positiivne süsiniku käejalg (näitajad: lugejate rahaline kokkuhoid tänu laenutamisele, raamaturinglus, hõlve e kogukonna kaasatus raamatukoguteenuste tarbijatena jne.)
- Korraldatakse teadlikkust tõstvaid üritusi ja pakutakse ringmajandust soodustavaid teenuseid, sh tööriistade, spordivahendite, muusikariistade, õmblusmasinate ja teiste esemete kasutamist või laenutamist.
- Pakutakse võimalusi seadmete ja ruumide ühiskasutamiseks, toetades nii ettevõtlikkust ja loovust ning luues tingimused kaugtöö tegemiseks.
- Püütakse vähendada raamatute ja teiste väljaannetega seotud keskkonnamõjusid (tootmise, hankimise, tarne jms kulusid). Kogude täiendamiseks või asendamiseks kasutatakse vahetuskogu ja RVL-i (raamatukogudevaheline laenutus) teenust, nõustatakse inimesi raamatute taaskasutamisel.
- Keskkonnateadlikkust tõstvate haridusprogrammide korraldamine raamatukogus aitab kaasata kogukonda, edendada koostööd teadlikkuse tõstmisel ning rakendada töötajate erinevaid oskusi.

ROHELISE KONTORI PÕHIMÕTTED

Tegevused on keskkonnasäästlikud, soodustades:

- kulude kokkuhoidu,
- ressursside säästvat kasutust,
- jäätmete, sh digiprügi vähenemist,
- paberivaba asjaajamist,
- tervislikku töökeskkonda.

KESKKONNATEADLIKKUST TÕSTVAD HARIDUSPROGRAMMID

RAAMATUKOGUS

Raamatukogu kui elukestva õppe toetaja pakub temaatilisi loenguid ja töötube, kus saab ise käed külge lüüa. Seejuures tutvustatakse üleilmseid säästva arengu eesmärke ja ärgitatakse tegutsema neid silmas pidades.

- Raamatukogud edendavad kogukonnakeskustena oma liikmete kaasatust ja ühtekuuluvust. Korraldatakse erinevaid programme, kus kogukonna liikmed saavad oma teadmisi ja kogemusi jagada ning üksteiselt õppida.
- Praktilised töötoad tõhustavad õppimist ja julgustavad teadlikumalt tegutsema.
- Haridusprogrammide koostamisel ja läbiviimisel on raamatukogul võimalus olla eeskujuks. Näiteks taaskasutades materjale, kaasates kogukonnaliikmeid ja kasutades ära oma kogukonna kuldsete kätega inimeste abi, töötajate oskusi ja vabatahtlikke oma hobisid tutvustamas.
- Raamatukogu võimaldab juurdepääsu keskkonnavalasele kirjandusele ning aja- ja asjakohasele teabele vastavalt eri lugejagruppide huvile ja vajadustele.

PARIM PRAKTIKA

TAIMED

- Kogukonnaaed ja peenrakastid raamatukogus.
- Taimevahetus, rohevahetus.
- Programmid – kasvata ise oma toit, hoidistamise õpitoad.
- Seemneraamatukogu – kirjandus, ekspertide kaasamine, loengud.
- Maitsete aed – lapsed istutavad koos taimi, räägitakse taimedest, jälgitakse kasvamist.
- Tubane aed – ürituste sari, kus kaasates vabatahtlikke juhendajaid kasvatatakse taimi aknalaua, kodurõdul jm.
- Töötoad – nt seemnest saagini.
- Nunnunäitused.

VAIMNE JA FÜÜSILINE TERVIS

- Vaimne tervis – loengud, seminarid, näitused, aruteluõhtud, nõustamised, filmiõhtud, muusikaõhtud, kirjanduslikud jalutuskäigud.
- Tervisliku toitumise loengud, kirjanduse tutvustused, toidukoolitused.

TAASKASUTUS

- Teavitussüritused.
- Üritused, kus ise valmistatakse taaskasutusmaterjalidest meeneid.
- Raamatukunst – raamatute taaskasutus kunstilisel eesmärgil.
- Raamatukogu teeninduses kasutajate toodud paber- või riidekottide taaskasutus.
- Õppeaasta algul õpikutele ümbrispaberi panemise töötoad, taaskasutades plakateid vm.
- Erinevate asjade vahetus: kodus üle jäänud lõngakerade toomine raamatukokku, et neist saaks kududa sokke jms).
- Erinevad töötoad – seemnepaberi valmistamine, digiprügi, toidu valmistamine jm.
- Parandamise töötoad – parandada saab nii raamatuid, sokke, kindaid, aga ka emakeelt.
- Meisterdamise käigus antav keeleõpe teise emakeelega lastele, kasutades meisterdamiseks taaskasutusmaterjale.

SOOVITUSED JÄTKUSUUTLIKE ÜRITUSTE JA NÄITUSTE KORRALDAMISEKS

Ürituste ja näituste korraldamisel lähtutakse põhimõttest: nii palju kui vajalik, aga nii vähe kui võimalik.

- Sündmuse/näituse korraldamisel kasuta seda, mis on juba olemas, väldi millegi uue tootmist, optimeeri materjalikulu, ole lahenduste leidmisel nutikas.
- Kasuta ühekordsete toodete asemel keskkonnasõbralikke (nt kompostitavaid), pikaelisi ja kvaliteetseid või teise ringi materjale.
- Korralda näitus/sündmus nii, et seda saab tervikuna (taas)kasutada või läbi viia ka mujal, nt haruraamatukogus.
- Taaskasuta juba kord välja töötatud sündmuse/näituse sisutekste, töölehti, visuaale, reklaammaterjale jms.
- Üritusel pakutav toit olgu pigem kohalik, hooajaline ja mahe.
- Joogiks eelistada kraanivett. Selleks, et garanteerida kraanivee kvaliteet, saab kraanile paigaldada filtri.
- Paku jooke ja toitu korduvkasutatavatest nõudest, nende pesemiseks kasuta võimalusel nõudepesumasinat (veekulu väiksem, puhtus kindlamalt garanteeritud).
- Kingituseks, tänumeeneks paku elamust, söödavat või sotsiaalselt vastutustundlikult toodetut.
- Näitusest või sündmusest järele jäänud materjalid saada uuesti ringlusesse.

JÄTKUSUUTLIK TÖÖKULTUUR

Raamatukogudes töötavad keskkonnast hoolivad ja oma tegevuse ökoloogilisest mõjust teadlikud raamatukoguhoidjad.

- Töötajate heaolu väärtustatakse, soodustatakse erialast enesetäiendamist, õppimist ja kolleegide õpetamist.
- Toetatakse tervislikku töökeskkonda (harjutused, liikumine, pausid jms), töötajate vaimset tervist, töö- ja eraelu tasakaalu, paindlikku tööaega, kaugtöö võimalust.

TÖÖANDJA MEELESPEA

- Võimaldan raamatukogu töötajatele nn vaimse tervise päevi.
- Hoolitsen töötajate tervise eest (ergonoomiline mööbel, istumispallid, jala- ja käetoed jm.)
- Pakun töötajatele sporditoetust ja sportimisvõimalusi tööl, nt sisustada tervisenurk koos sirutamise- ja lõõgastumisvõimalusega (varbsein, joogamatt, kummilint).
- Võimaldan töötamist kodukontoris.
- Rakendan efektiivseid tööprotsesse ja soodustan koostööd.
- Toetan organisatsioonis võrdse kohtlemise ja avatuse põhimõtet.

RAAMATUKOGUHOIDJA MEELESPEA

Aitan oma käitumise, hoiakute ja eeskujuga kaasa keskkonnateadlikkuse tõusule.

- Olen keskkonnateadlik, oskan ning tahan anda edasi teadmisi raamatukogu kasutajatele.
- Hoian oma füüsilist ja vaimset tervist.
- Tööle sõiduks kasutan võimalusel ühistransporti või jalgratast.
- Propageerin tervislikku eluviisi ja toitumist. Korraldan kogukonnale liikumist soodustavaid tegevusi – kirjanduslikud jalutuskäigud, matkad jms.
- Väldin ületarbimist ja eelistan taaskasutust.
- Järgin erialast eetikakoodeksit.
- Koolitatud ja positiivselt meelestatud raamatukoguhoidjana suudan teisi paremini kaasata ja kasvatada teadlikkust nii oma kolleegides kui ka kogukonna liikmetes.

LISA 1: STRATEEGIADOKUMENDI “EESTI 2035” SIHTIDEST JA ÜLEMAAILMSETE SÄÄSTVA ARENGU EESMÄRKIDE (SDG) TÄITMISEST RAAMATUKOGUDES

TAUST

25. septembril 2015 võeti ÜRO tippkohtumisel vastu deklaratsioon „Muudame maailma: kestliku arengu tegevuskava aastaks 2030“, mis sisaldab 17 ülemaailmset kestliku arengu eesmärki (SDG) ja tegevuskava aastani 2030. Lisaks 17 ülemaailmsele säästva arengu eesmärgile jälgitakse Eestis ka kultuuriruumi elujõulisuse eesmärki.

„Eesti 2035“ on riigi pikaajaline arengustrateegia, mille eesmärk on kasvatada ja toetada meie inimeste heaolu nii, et Eesti oleks ka kahekümne aasta pärast parim paik elamiseks ja töötamiseks. Strateegia annab ühtse suuna erinevate valdkondade poliitikakujundajatele ja otsustajatele ning eurorahade kasutamisele. Strateegia koostasid kõigi huviliste osalusel riigikantselei ja rahandusministeerium. Strateegia elluviimist koordineerib riigikantselei. Eestis on ülemaailmse säästva arengu eesmärgid kirjas pikaajalises strateegias "Eesti 2035", mille alusel on koostatud valdkondlikud arengukavad.

RAAMATUKOGUD TOETAVAD SEATUD EESMÄRKE JÄRGMISELT:

- Komplekteerides vastavat kirjandust.
- Hinnates kriitiliselt informatsiooni usaldusväärsust.
- Toetades elukestvat õpet.
- Tagades vaba juurdepääsu informatsioonile, raamatukogu teenustele ja raamatukogule kui avalikule ruumile – nii füüsilisele kui ka digiruumile.
- Tehes raamatukogud nähtavaks nii kogukonnas kui ka avalikus ruumis.
- Koostades erinevatel teemadel (sh keskkonnahoidlikkus) näitusi ja väljapanekuid ning korraldades infotunde ja koolitusi.
- Korraldades temaatilisi sündmusi.
- Tehes koostööd haridus- ja kultuuriasutustega ning kodaniku- ja kogukonnaühendustega.

LISALUGEMIST:

- Ülemaailmsed säästva arengu eesmärgid // [Riigikantselei koduleht](#)
- [Kesta.me](#) platvorm
- [Säästva arengu näitajad](#) // Statistikaamet, 2018
- Uue mõtte töörihma mõttetalgute vol 8 ja vol 9 kokkuvõtted // [ERÜ Uue mõtte töörihma blogi](#)

EESTI 2035 SIHT 1: EESTIS ELAVAD ARUKAD, TEGUSAD JA TERVIST HOIDVAD INIMESED

Arukas inimene hindab teadmisi, hoiab ennast, teisi ja (elu)keskkonda ning suhtub toetavalt kõikidesse ühiskonnarühmadesse. Ta on loov ja ettevõtlik, tahab õppida ning on valmis töö olemuse muutumiseks.

Tegus inimene on ühiskondlikult aktiivne ja vastutustundlik, panustades nii enda, pere- ja kogukonna kui ka riigi arengusse terve eluea jooksul.

Tervist hoidev inimene on terviseteadlik, käitudes enda ja teiste elu ning keskkonda hoidvalt.

Sihi saavutamist jälgivad mõõdikud: tervena elada jäänud aastad; tööhõives, kultuurielus, spordis ja vabatahtlikus töös osalemine; täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr (sh informaalõpe).

SEOTUD SDG	EESTI SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIA RÕHUTAB...	TEGEVUSED EESTI RAAMATUKOGUDES
2: Kaotada nälg, saavutada toiduga kindlustatus ja täisväärtuslikum toitumine ning toetada kestlikku põllumajandust	...traditsiooniliste maakasutusviiside (põllukarjamaad, mets) säilitamise ja arendamise olulisust ökoloogilise tasakaalu saavutamisel.	• mõistliku ja eetilise tarbimise julgustamine, teabe jagamine • seemneraamatukogu, taimevahetus, kogukonnaaed, katsepeenrad • söögitegemise töötoad • kohaliku kultuuripärandi toetamist hõlmav tegevus (toidukultuur)
3: Tagada kõigile hea tervis ja heaolu kogu elukaare jooksul	...vajadust saavutada pikem eluiga, vähendada haigestumist, muuta käitumisharjumusi ja tagada turvalisus.	• tervist edendavad koolitused, infopäevad, kampaaniad • sporditarvikute ja terviseabivahendite laenutus (nt lugemisprillid, käimiskepid vms) • liikumist soodustavad kirjanduslikud üritused • sündmused-kohtumised õues
4: Tagada kõikidele kaasav ja kvaliteetne haridus ning toetada elukestvat õpet	..., et haridussüsteem ja väljaõpe on majandusarengu alus: haridus on heaolu eeldus. Kättesaadav ja kvaliteetne haridus on parema maailma alus.	• kogukonnaliikmete julgustamine ja motiveerimine osalemaks koolitustel ja hariduslikes tegevustes • digipädevuste arendamine • info- ja meediapädevuste õpe • elukestva õppe tugi • töötamiseks sobiva taristu pakkumine: kaugtöökohad, rendikabiinid, individuaal- ja grupitöö ruumid

EESTI 2035 SIHT 2: HOOLIV, KOOSTÖÖMEELNE JA AVATUD ÜHISKOND

Hooliv ühiskond on tähelepanelik ja abivalmis. Igaühel on võimalus eneseteostuseks terve elukaare vältel ning tagatud on selleks vajalik tugivõrk. Töö-, pere- ja eraelu ühitamine on toetatud, ühiskondlikesse ja kultuurilistesse tegevustesse panustab igaüks sõltumata east ning inimeste heaolu on paranenud.

Koostöömeelne ühiskond põhineb ühtekuuluvustundel ning inimeste valmisolekul aktiivselt panustada ühiste eesmärkide saavutamisse ja hüvede loomisesse. Iga inimene, pere- ja kogukond ning vabariik saab ja tahab ühiskonnakorralduses kaasa lüüa ja koostööd teha.

Avatud ühiskond toetab ühist väärtust loovaid muutusi ja tuleb toime riigi ja rahva ees seisvate proovikividega. Sealjuures on eesti kultuur ja kogukonnad tugevad, hoolivad ja koostöömeelsed ning inimesed kultuuriteadlikud.

Sihi saavutamist jälgivad mõõdikud: hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik, ühiskonnarühmade vahelised kontaktid, püsiva suhtelise vaesuse määr. SDG 18 mõõdikud on: loomulik iive, sündimuskordaja, eesti keele kõnelejate arv, kultuurielus osalejad ja kultuuriharrastajate osatähtsus.

SEOTUD SDG	EESTI SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIA RÕHUTAB...	TEGEVUSED EESTI RAAMATUKOGUDES
2: Kaotada nälg, saavutada toiduga kindlustatus ja täisväärtuslikum toitumine ning toetada kestlikku põllumajandust	...traditsiooniliste maakasutusviiside (põllukarjamaad, mets) säilitamise ja arendamise olulisust ökoloogilise tasakaalu saavutamisel.	• mõistliku ja eetilise tarbimise julgustamine, teabe jagamine • seemneraamatukogu, taimevahetus, kogukonnaaed, katsepeenrad • söögitegemise töötoad • kohaliku kultuuripärandi toetamist hõlmav tegevus (toidukultuur)
3: Tagada kõigile hea tervis ja heaolu kogu elukaare jooksul	...vajadust saavutada pikem eluiga, vähendada haigestumist, muuta käitumisharjumusi ja tagada turvalisus.	• tervist edendavad koolitused, infopäevad, kampaaniad • spordi- ja terviseabivahendite laenutus (nt lugemisprillid, käimiskepid vms) • liikumist soodustavad kirjanduslikud üritused • sündmused-kohtumised õues
5: Saavutada sooline võrdõiguslikkus ning võimestada kõiki naisi ja tütarlapsi	Eesti säästva arengu strateegia soolist võrdõiguslikkust otseselt ei käsitle. 2004. aastal võeti vastu soolise võrdõiguslikkuse seadus, mille eesmärk on tagada Eesti põhiseadusest tulenev naiste ja meeste võrdne kohtlemine.	• naiste enesearengu toetamine palgalõhe kaotamiseks • 24/7 teenused töö ja pereelu paremaks ühildamiseks • koostöö naisühingutega, eakate klubidega • lastele suunatud teenused (lugemiskoerad jm) • tüdrukute tehnika- ja tehnoloogiakoolitused

10: Vähendada ebavõrdsust nii riikide sees kui ka nende vahel	... vajadust vähendada inimeste majanduslikku ebavõrdsust, suurendada sotsiaalset kaasatust ning regionaalset tasakaalustatust.	• töötamiseks sobiva taristu pakkumine: kaugtöökohad, rendikabiinid, individuaal- ja grupitöö ruumid • ühiskonnagruppide vaheliste kontaktide soodustamine • koduteenindus • vanusest ja puudest tingitud digilõhe vähendamine • muukeelsete inimeste lõimimine • vajaduspõhised piirkondlikud eriteenused
18: Kultuuriruumi elujõulisus ÜRO tegevuskavas puuduvad kultuuriga seotud eesmärgid ja sihttasemed. SDG 18 on Eesti lisatud eesmärk Eesti kui rahvusriigi elujõulisuse tagamise kindlustamiseks.	...et, Eesti kui rahvusriigi elujõulisus tagatakse kultuuri kaudu, sest rahvuse säilimiseks on ennekõike tarvis erinevaid kultuurimehhanisme. Need aitavad luua ühtekuuluvustunde ja hoiavad järjepidevust ühiskonnas. Alameesmärgid käsitlevad Eesti kultuuri ja keele säilimise teemasid.	• korrektne eesti keele kasutus • kultuuriruumi tutvustamine • vanade-noorte koostöö soodustamine, nt digiõpe • kohaliku ajaloo, koduloo talletamine • silmaringi ja lugemisoskust arendavad tegevused lastele ja noortele • paindlik lähenemine kogukonnaliikmete kultuuri- ja infovajaduste rahuldamisel • Internetis suhtlemise etikett – „netikett“

EESTI 2035 SIHT 3: TUGEV, UUENDUSMEELNE JA VASTUTUSTUNDLIK MAJANDUS

Eesti majandus on tugev ja leiab uusi ärivõimalusi ning on rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline. Eesti majandus on paindlik ning valmis struktuurimuutusteks, pakkudes arenguvõimalusi kõigis piirkondades.

Eesti majandus on uuendusmeelne ja teadmispõhine, kasutades uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Loodud on soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted teevad omavahel koostööd. Eesti majanduskeskkond kutsub töötama, ettevõtteid asutama või siitkaudu virtuaalselt äri ajama, investeerima, looma ja katsetama uusi lahendusi, millest on kasu ühiskonnale laiemalt.

Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond. Kohalike ressursside väärimine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega.

Sihi saavutamist jälgivad mõõdikud: tööjõu tootlikkus osakaaluna ELi keskmisest; väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta Euroopa Liidu riikide keskmisest; teadus- ja arendustegevuse kulud erasektoris; ressursitootlikkus.

SEOTUD SDG	EESTI SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIA RÕHUTAB...	TEGEVUSED EESTI RAAMATUKOGUDES
2: Kaotada nälg, saavutada toiduga kindlustatus ja täisväärtuslikum toitumine ning toetada kestlikku põllumajandust	...traditsiooniliste maakasutusviiside (põllukarjamaad, mets) säilitamise ja arendamise olulisust ökoloogilise tasakaalu saavutamisel.	• mõistliku ja eetilise tarbimise julgustamine, teabe jagamine • seemneraamatukogu, taimevahetus, kogukonnaaed, katsepeenrad • söögitegemise töötoad • kohaliku kultuuripärandi toetamist hõlmav tegevus (toidukultuur)
7: Tagada taskukohane, usaldusväärne, säästev ja tänapäevane energia ning selle kättesaadavus kõigile	...taastuvenergia osatähtsust, majanduse energiatõhususe suurendamist, fossiilkütuse ehk põlevkivi kasutamise järkjärgulist vähendamist.	• energiasäästlik raamatukoguhuone (elektri ja veetarbimine kontrolli alla, sensorid, soojusvahetusega ventilatsioon, energiakadude likvideerimine) • päikesepaneelide kasutamine (osalemine taastuvenergia tootmises)
8: Toetada kaasavat ja säästvat majandusarengut ja tööhõivet ning tagada kõigile inimväärne töö	... et vaja on väärtustada Eestit kui inimeste eneserealiseerimise, elu- ja töökohta.	• elukestev õpe, sh tugi CV koostamisel jms • nõudetrükk • e-laenus • kaugtöökohad • koostöö riigiasutustega, kontaktide vahendamine, st raamatukogus ei pea saama töötajalt lõplikku vastust kõigile küsimustele, kuid raamatukoguhoidja peab oskama suunata õige info, asutuse või inimeseni

9: Ehitada kohanev ja vastupidav taristu ning toetada kestlikku tööstuse arengut ja edendada innovatsiooni	...kiire interneti tagamist haridussüsteemis ja arhivaalide ning kultuuritekstide kättesaadavust digitaalselt; on seotud teadus- ja arendustegevuse, kiire interneti kättesaadavuse ning inimeste ja kaupade transpordi võimalustega.	• kiire interneti ja IT-vahendite pakkumine (sh printer, skanner, koopiamasin jne) • kaugtöö võimaluste pakkumine • ruumide/vahendite rent või laenutus • energiatõhus valgustus, ventilatsioon ja küttesüsteem
12: Tagada säästvad tarbimis- ja tootmisviisid	... jäätmetekke vähendamise, jäätmete sortimise ja ringlussevõtu tähtsust.	• laenutamine = taaskasutus = ressursside kokkuhoid • mõtestatud komplekteerimine ja raamatu-ringluse suurendamine (RVL) • prügi, sh digiprügi vähendamine • jäätmete taaskasutus (sh mahakantud raamatute ringlusse saatmine jne) • ühekordsete nõude vältimine • asjade laenamine, remontimine, taaskasutus • prügisorteerimise töötoad, infopäevad, remondikohvikud • üleriiklike keskkonnateadlikkuse kampaaniate toetamine ja neis osalemine
13: Tegutseda kiirelt ja otsustavalt kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemiseks	... vajadust vähendada kasvuhoonegaase ja parendada õhukvaliteeti.	• energiasäästlikkus hoonete ehitamisel ja renoveerimisel • kaasaegsed küttelahendused, ventilatsioon, valgustus • info levitamisel reaalse elu näidetega sidumine • teadlikkuse tõstmine, et ka digiprügi on prügi (nt ühe pildiga e-maili saatmine tekitab 50g CO₂) • jalgrattaparklad ja ühissõidukite peatused raamatukogu lähedale • ühistranspordi sõidugraafik ja raamatukogu lahtiolekuajad kattuvad, ürituste toimumise ajad on osalejatele sobivad • kohalike tootjate toodete tarbimine ja tutvustamine

EESTI 2035 SIHT 4: KÕIGI VAJADUSI ARVESTAV, TURVALINE JA KVALITEETNE ELUKESKKOND

Elukeskkonna kujundamisel arvestatakse kõigi inimeste vajadustega ning otsustes järgitakse läbivalt kvaliteetse ruumi ja kaasava disaini põhimõtteid, et tagada igapähele nii vaimse, füüsilise kui ka digiruumi ligipääsetavus ja mugavus. Kasutusel on uuenduslikud tehnoloogiad ja looduslähedased lahendused, mis vähendavad ajakulu vahemaade läbimisel ja tagavad hea elukeskkonna terves Eestis.

Elukeskkond on turvaline ning avaliku ruumi planeerimisel eelistatakse ohutut ja turvalist ning tervist toetavat käitumist soodustavaid lahendusi, mis tagavad ligipääsetavuse. Turvaline elukeskkond luuakse igapähe koostöös.

Elukeskkond on kvaliteetne ja seda planeeritakse pärandit ja looduse elurikkust hoidvalt. Inimesed on ruumiteadlikud ning ruumiotsused parandavad nende ühistegevuse ja osaluse võimalusi.

Sihi saavutamist jälgivad mõõdikud: elukeskkonnaga rahulolu; keskkonnatrendide indeks; vigastuste, mürgistuste ja teatavate muude välispõhjuste toime tagajärjel hukkunute arv 100 000 elaniku kohta.

SEOTUD SDG	EESTI SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIA RÕHUTAB...	TEGEVUSED EESTI RAAMATUKOGUDES
6: Tagada puhas joogivesi, sanitaartingimused ja kestlik veemajandus	... rõhutab puhta vee kättesaadavust ja säästliku kasutamise tähtsust.	• raamatukogu pakub võimalust oma joogipudelit kraaniveega täita • raamatukogus on mõnel kraanil filter, et tagada puhas joogivesi
9: Ehitada kohanev ja vastupidav taristu ning toetada kestlikku tööstuse arengut ja edendada innovatsiooni	...kiire interneti tagamist haridussüsteemis ja arhivaalide ning kultuuritekstide kättesaadavust digitaalselt ning on seotud teadus- ja arendustegevuse, kiire interneti kättesaadavuse ning inimeste ja kaupade transpordi võimalustega.	• IT-vahendite ja kiire interneti pakkumine (sh printer, skanner, koopiamasin jne) • kaugtöö võimaluste pakkumine • ruumide/vahendite rent või laenutus • energiatõhus valgustus, ventilatsioon ja küttesüsteem
11: Muuta linnad ja asulad kaasavaks, turvaliseks, vastupidavaks ja kestlikuks	... vajadust arendada linnakeskkond välja mitmekesise ja atraktiivse ning inimsõbralikuna.	• raamatukogu kui teenuskeskus on hajaasustusega piirkonnas kõigile lihtsalt ligipääsetav • raamatukogu aitab täita kodanikukohust (nt osaleda valimistel jne) • avalik ruum on kvaliteetne, planeerimisel on kasutatud kaasava disaini praktikaid • raamatukogule on juurdepääs jalgsi, ratta ja ühistranspordiga • head sisekliimat toetatakse taimede ja mööbliga

12: Tagada säästvad tarbimis- ja tootmisviisid	... jäätmetekke vähendamist, jäätmete sortimise ja ringlusevõtu tähtsust.	• laenutamine = taaskasutus = ressursside kokkuhoid • mõtestatud komplekteerimine ja raamatu-ringluse suurendamine (RVL) • prügi, sh digiprügi vähendamine • jäätmete taaskasutus (sh mahakantud raamatute ringlusse saatmine jne) • ühekordsete nõude vältimine • asjade laenamine, remontimine, taaskasutus • prügisorteerimise töötoad, infopäevad, remondikohvikud • üleriiklike keskkonnateadlikkuse kampaaniate toetamine ja neis osalemine
13: Tegutseda kiirelt ja otsustavalt kliimamuutuste ja nende mõjuga võitlemiseks	... vajadust vähendada kasvahoonegaase ja parendada õhukvaliteeti.	• energiasäästlikkus hoonete ehitamisel ja renoveerimisel • kaasaegsed küttelahendused, ventilatsioon, valgustus • info levitamisel reaalse elu näidetega sidumine • teadlikkuse tõstmine, et ka digiprügi on prügi (nt ühe pildiga e-maili saatmine tekitab 50g CO₂) • jalgrattaparklad ja ühissõidukite peatused raamatukogu lähedale • ühistranspordi sõidugraafik ja raamatukogu lahtiolekuajad kattuvad, ürituste toimumise ajad on osalejatele sobivad • kohalike tootjate toodete tarbimine ja tutvustamine
14: Kestliku arengu saavutamiseks kaitsta ja kasutada kestlikult ookeane, meresid ja mereressursse	... rannikumere hea seisundi tähtsust ja kalavarude kasutamist nii, et see ei ületa looduslikku taastootmist.	• infopäevade korraldamine • merevee ja rannikuala puhtusele tähelepanu juhtivad tegevused • toidu väärtustamist ja raiskamise vältimist toetavad tegevused • koostööprojektid kohalike ettevõtete ja vabaihendustega
15: Kaitsta ja taastada maismaa ökosüsteeme ning propageerida nende säästvat kasutamist; majandada metsi säästvalt, võidelda kõrbestumisega ning peatada ja pöörata ümber pinnase halvenemine ja bioloogilise mitmekesisuse hävimine	... traditsiooniliste maakasutusviiside, pärandmaastike ja liigilise mitmekesisuse säilitamist. Tähtsaks peetakse investeringuid keskkonnakaitseks ja keskkonnaharidusse.	• toidu raiskamise vältimine, tervislike valikute pakkumine • kogukonnaaiad, taimekasvatus ja -vahetus, hiljem neist toidu valmistamise õpetamine • keskkonnahariduse programmid

EESTI 2035 SIHT 5: UUENDUSMEELNE, USALDUSVÄÄRNE JA INIMESEKESKNE RIIK

Eesti on uuendusmeelne, teadmiste loomist ning kasutamist väärtustav riik, kus ühiskonnaelu korraldatakse uute, inimesekesksete ja tõhusate tehnoloogiate abil. Eesti riigikorraldus ja inimeste osalus selles on trende loov ja eeskujuks teistele riikidele.

Eesti on usaldusväärne riik oma kodanikele ning väärtustatud partner rahvusvahelises suhtluses.

Eesti on inimesekeskne riik, kus poliitikakujundamine on koosloomeline ja inimesed saavad osaleda oluliste otsuste tegemisel. Avalikud teenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad sõltumata elukohast ning suurendavad inimeste heaolu ja turvalisust.

Sihi saavutamist jälgivad mõõdikud: positsioon globaalse kohalolu indeksi edetabelis (Elcano); hea valitsemise indeks; usaldus riigi institutsioonide vastu; kohaliku omavalitsuse üksuste investeeringute osakaal valitsussektori kuludest.

SEOTUD SDG	EESTI SÄÄSTVA ARENGU STRATEEGIA RÕHUTAB...	TEGEVUSED EESTI RAAMATUKOGUDES
11: Muuta linnad ja asulad kaasavaks, turvaliseks, vastupidavaks ja kestlikuks	... vajadust arendada linnakeskkond välja mitmekesise ja atraktiivse ning inimsõbralikuna.	• raamatukogu kui teenuskeskus on hajaasustusega piirkonnas kõigile lihtsalt ligipääsetav • raamatukogu aitab täita kodanikukohust (nt osaleda valimistel jne) • avalik ruum on kvaliteetne, planeerimisel on kasutatud kaasava disaini praktikaid • raamatukogule on juurdepääs jalgsi, ratta ja ühistranspordiga • head sisekliimat toetatakse taimede ja mööbliga
16: Kestliku arengu saavutamiseks toetada rahumeelseid ja kaasavaid ühiskondi, tagada kõigile õiguskaitse ning luua kõigil tasanditel tõhusad, vastutustundlikud ja kaasavad institutsioonid	... kaasava otsustusprotsessi olulisust valitsemises, juurdepääsu teabele.	• usaldusväärse info jagaja, dialoogi võimestaja • IT-vahendid ja kiire internet riigiteenustele juurdepääsu tagamiseks ja elukestva õppe toetuseks • turvaline ja neutraalne ruum oluliste teemade käsitlemiseks ja avalikuks aruteluks • koostööpartner kohalikule omavalitsusele (koduteeninduse korraldamisel informatsiooni ja vajalike ressursside jagamine, lõimumistegevused raamatukogus jne) • omavalitsuse teenuste info vahendamine
17: Tugevdada kestliku arengu meetme elluviimist ja elavdada üleilmset koostööd	... rahvusvahelise arenguabi, valitsemissektori eelarve ja keskkonnamaksude näitajate jälgimist.	• raamatukogu kui usaldusväärne koostööpartner riigile ja omavalitsusele ning partner erinevate kaasamisürituste, arutelude ja infopäevade korraldamisel • raamatukoguhoidjate kui infovahendajate ja keskkonnahoidliku mõtteviisi saadikute pädevusi tõstvad koolitused • rahvusvahelised projektid

LISA 2: ROHELISTE RAAMATUKOGUDE TÄHESTIK

Veronika Raudsepp Linnupuu
Täismahus: ajakirjas "Raamatukogu" nr 6/2023

Euroopa säästva arengu nädala puhul korraldati Eesti raamatukogudes kampaania „Tund enne und“. Selle raames viidi Eesti raamatukogudes kolme aasta jooksul läbi mitmeid tegevusi. ERÜ uue mõtte tööühm on need siia kokku kogunud.

Rohetähestiku eesmärk on inspireerida raamatukogusid kestlikku elu- ja tegutsemisviisi jätkuvalt järgima. Ühtlasi näitlikustab alfabeet raamatukogude rolli ja mitmekesiseid tegevusi üleilmsete ja Eesti säästva arengu eesmärkide toetamisel ja saavutamisel.

Iga SDG toetamiseks saavad kõik raamatukogud panustada teadliku komplekteerimise kaudu, tehes väljapanekuid ja näitusi, korraldades infotunde ja koolitusi ning olles oma käitumise ja tegevusega eeskujuks.

ARE RAAMATUKOGU AITAB VAESUST VÄHENDADA

Raamatukogu osales ühes teiste piirkonna asutustega annetuste kogumiskampanias „Sooja südamega Ukrainasse!“, ning saatis 2022. aasta lõpus raamatukogust teele Are kandi lahkete inimeste poolt annetatud soojad sokid, kindad, sallid ja palju muud. Raamatukogu aitab vähendada sotsiaalset tõrjutust ning ühildada töö- ja pereelu, pakkudes alates veebruarist 2023 võimalust kasutada tasuta kaugtöötuba.

KAOTADA KÕIKJAL
VAESUS MISTAHES
KUJUL.

BOTAANIKA RAAMATUKOGUDES

Raamatukogud toetavad eesmärki teabepäevi, taime- ning saagivahetuslaatu korraldades. Tallinnas ja Tartus on toimiv seemneraamatukogu, tegeletakse kogukonnaaedadega ning mitmetes raamatukogudes on suveperioodil loodud potipõllunduspraktikaid ilmestavad alad, nt tomatid, ürdid rõdudel ja aknalaul.

KAOTADA NÄLG,
SAAVUTADA TOIDUGA
KINDLUSTATUS JA
PAREM TOITUMINE
NING TOETADA
JÄTKUSUUTLIKKU
PÕLLUMAJANDUST.

DIALOOGID KODUKOHAS

„Kohalike dialoog kohalikus raamatukogus“ on Raamatukogu aasta raames toimunud dialoogi loomise ja läbiviimise koolitusprogramm. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu ja Eesti Koostöö Kogu koolituse on kahe aasta jooksul läbinud 23 osalejat. Programmi kaudu tutvustatakse raamatukogusid kogukonnakeskustena ning dialoogi edendajatena. Koolitusprogrammi kaudu võimestatakse raamatukogude rolli strateegia „Eesti 2035“ eesmärkide „Eesti ühiskond on hooliv, koostöömeelne ja avatud“ ning „Eesti on uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimkeskne riik“ täitmisel.

ELVA LINNARAAMATUKOGU AITAB TAGADA TERVIST JA HEAOLU

Elva Linnaraamatukogu toetab kogukonna tervist pakkudes harivaid “Jalutuskäike raamatukoguhoidjaga”. 2023. aastal osales raamatukogu Täiskasvanud Õppija Nädalal õpitunniga “Kõnnime ühe tiiru! Kuidas õigesti kepikõndi teha”.

Säästva arengu nädala kampaania raames oleme ühiselt kutsunud inimesi vaimse tervise toetuseks vähendama oma ekraaniaega ning lugema head raamatut. 2023. aastal oli lisarõhk taaskasutusel ja Elva Linnaraamatukogu osaleski kampaanias vastavasisulise väljapanekuga.

TAGADA KÕIKIDELE VANUSERÜHMADELE HEA TERVIS JA HEAOLU

LOBAALNE JUURDEPÄÄS TEADMISTELE

Raamatukogud tagavad ligipääsu kvaliteetsele infosisule. Raamatukogude teenuseid avardavad digikogud ja uued laenutamisvõimalused. Avalike arvutite, tasuta WiFi ning avatud ruumiga võimaldatakse kõikidel vanusegruppidel end arendada ja teadmisi rakendada. Raamatukogud on turvaliseks kohtumispaiaks ning grupitöökohaks. Lisaks korraldatakse põnevaid kohtumisi valdkonna spetsialistidega, erinevaid koolitusi ja töötube.

TAGADA KÕIKIDELE KAASAV JA ÕIGLANE KVALITEETNE HARIDUS NING ELUESTVA ÕPPE VÕIMALUSED.

HARKU VALLA RAAMATUKOGUD AITAVAD HOIDA SOOLIST TASAKAALU

Harku raamatukogus toimus detsembris 2022 koostöös Harku valla elanikkonnakaitse seltsi ja Harku aleviku külaseltsiga turvalisuse töötuba, mille üheks fookuspunktiks oli lähisuhtevägivald ja abi otsimise võimalused.

SAAVUTADA SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS NING SUURENDADA NAISTE JA TÛTARLASTE MÕJUVÕIMU.

IGA RAAMATUKOGU SAAB JUHATADA PUHTA JOOGIVEENI

Eestis on kraanivesi enamasti hea kvaliteediga. Raamatukogudel on võimalik lihtsate vahenditega juhatada oma külastajaid kraanivett joogiks tarvitama. Halva kraanivee puhul on heaks lahenduseks filtrite kasutamine.

TAGADA KÕIKIDELE JOOGIVESI JA KANALISATSIOON NING VEEVARUDE SÄÄSTEV MAJANDAMINE.

JÕGEVA LINNARAAMATUKOGU, KAS ENERGIATÕHUS UUSEHITIS?

Üks lähiminevikus uued ruumid saanud raamatukogudest asub Jõgeval, kus linnaraamatukogu sai endale uued, spetsiaalselt raamatukogu jaoks ehitatud ruumid 2019. aastal. Kahjuks ilmneseid kohe ka ehitus- ja sisustusjärgsed vaegtööd (mööbel, elektritööd, IT seadmete paigaldus, valgustus, signalisatsioon, põrandaküte, ventilatsioon), mis kiiresti kõrvaldati.

2022. aasta maakonnaraamatukogude aruannetest loeme, et paljudes raamatukogudes on laevalgustid vahetatud energiatõhusamate vastu.

Päriselt energiatõhusa raamatukogu ootus on seatud Tartu Südalinna Kultuurikeskusele, kuhu on planeeritud Tartu Linnaraamatukogu uued ruumid.

7 TASKUKOHANE JA PUHAS ENERGIA
TAGADA TASKUKOHANE, USALDUSVÄÄRNE, SÄÄSTEV JA NÜÜDISAEGNE ENERGIA KÕIKIDELE

KARKSI-NUIA RAAMATUKOGU TÖÖHÕIVET JA MAJANDUSKASVU TOETAMAS

Karksi-Nuia raamatukogu korraldas aprillis 2023 töötoa “Kuidas saada rahatargaks?”. Noortele tehakse regulaarseid eriteemalisi töötube külalisjuhendajaid kaasates ja seeläbi toetatakse nende karjääriteadlikkust ning igapäevaoskusi.

8 INIMVÄÄRNE TÖÖ JA MAJANDUSKASV
TOETADA JÄTKUSUUTLIKKU, KAASAVAT JA SÄÄSTVAT MAJANDUSARENGUT NING TAGADA KÕIKIDELE INIMESTELE INIMVÄÄRNE TÖÖ.

LEEVI RAAMATUKOGU KAASAVAT JA SÄÄSTLIKKU INNOVATSIOONI TOETAMAS

Eestis on eesmärk seotud eelkõige teadus- ja arendustegevuse, kiire interneti kättesaadavuse ning inimeste ja kaupade transpordi võimalustega. Leevi Raamatukogu on avatud vaid paar päeva nädalas, kuid pakub lisaks ühel öhtul nädalas võimalust perioodikat lugeda ja avalikku internetipunkti kasutada. Nappidele lahtiolekuaegadele vaatamata osales raamatukogu Täiskasvanud Õppija Nädalas õpitunniga “Tahan saada infotargaks”.

9 TÖÖSTUS, INNOVATSIOON JA TARISTU
EHITADA VASTUPIDAV TARISTU, TOETADA KAASAVAT JA SÄÄSTLIKKU INDUSTRIALISEERIMIST NING INNOVATSIOONI.

MELLISTE RAAMATUKOGU EBAVÕRDUST VÄHENDAMAS

Eesti strateegia rõhutab vajadust vähendada inimeste majanduslikku ebavõrdsust, suurendada sotsiaalset kaasatust ning regionaalset tasakaalustatust. Tartumaa 2022. aasta aruandest võime lugeda, et Melliste raamatukogu olulisemaks muutuseks oli raamatukogu kui kogukonnakeskuse tööle hakkamine. Regulaarselt tegutsevad beebiring, noorte raamatuklubi, naiste klubi, mänguteraapia väikelastele ja eakate lõunaklubi. Korraldatakse arvutikoolitusi eakatele ja nutitelefonide koolitusi. Sotsiaalset kaasatust aitavad suurendada töötavate täiskasvanute õpitoad ning kepikõnni koolitus.

VÄHENDADA EBAVÕRDSUST NII RIIKIDE SEES KUI KAHENDE VAHEL.

NARVA KESKRAAMATUKOGU TEGEVUSED KAASAVA JA SÄÄSTVA LINNA NIMEL

Narva Keskraamatukogu avas 2023. aasta alguses koostöös Eesti Raudteega Narva raudteejaama reisiraamatukogu. Juurdepääsu teenustele avatakse väljaspool raamatukogu ruume korraldatavate kirjandus- ja kultuuriürituste ning kohtumiste kaudu. Olemas on raamatukapp, toimib koduteeninäitus ning koostöö linna asutuste ja ühendustega, mis osutavad teenused erivajadustega inimestele. Tegelikult kõik raamatukogud toetavad antud eesmärki, kuna meie ruumidesse sisenemiseks ei ole vaja täita muud tingimust kui kaaskodanikke austav viisakas käitumine.

MUUTA LINNAD JA ASULAD KAASAVAKS, TURVALISEKS, VASTUPIDAVAKS JA SÄÄSTVAKS.

ORISSAARE RAAMATUKOGU SÄÄSTVA TARBIVA JA TOOTJANA

Orissaare Raamatukogu tegi jaanuaris 2023 Orissaare lasteaiariühmadega kilakolakunsti meetodil uued uhked pildid Hasso Krulli raamatule “Kiisuke ja veeuputus” ning Katariina Libe raamatule “Kuningas, kes kartis kummitusi”.

TAGADA SÄÄSTEV TARBIMINE JA TOOTMINE.

PADISE, PAIKUSE, PÄRNU, PÕLGASTE, PÕLVA, PÕLTSAMAA JA KÕIK TEISED EESTI RAAMATUKOGUD

Kampaaniaga “Tund enne und” toome esile, et laenutades raamatu raamatukogust säästame raha, ruumi ja energiat ning vähendame ühiselt tarbimist, toetades tervislikku, säästvat ja taskukohast eluviisi. Paberraamatut üha uuesti lugedes kahaneb raamatu tootmisega seotud süsinikujalajälg proportsionaalselt lugejate hulgaga.

VÕTTA KIIRESTI MEETMEID KLIIMAMUUTUSTE JA NENDE MÕJUDE VÄHENDAMISEKS.

RÄIMED, KILUD JA MERI RAAMATUKOGUDESSE!

Eesti säästva arengu strateegia rõhutab rannikumere hea seisundi tähtsust ja kalavarude kasutamist nii, et see ei ületa looduslikku taastootmist. Eesti rahvuskala on räim, mistõttu on põhjust sellest liigist tihti rääkida. 2022. aastal oli aasta kalaks ahven ning koostöös Paldiski lasteaia noorte kunstnikega sündis ahvenajoonistuste näitus, mida eksponeeriti Lääne-Harju Valla Raamatukogus.

S AUGA RAAMATUKOGU ELURIKKUSE HEAKS

Sauga Raamatukogus oli 2023 aasta sügisel väljas fotonäitus “Elurikas Tori vald”.

KAITSTA JA TAASTADA MAISMAA ÖKOSÜSTEEME NING PROPAGEERIDA NENDE SÄÄSTVAT KASUTAMIST; MAJANDADA METSI SÄÄSTVALT, VÕIDELDA KÕRBESTUMISEGA NING PEATADA JA PÖÖRATA ÜMBER PINNASE HALVENEMINE JA BIOLOOGILISE MITMEKESISUSE HÄVIMINE.

KAITSTA JA KASUTADA SÄÄSTVALT Ookeane, meresid ja mere elusressursse, et saavutada säästev areng.

T OILA VALLARAAMATUKOGU KAASAVA INSTITUTSIOONINA

Raamatukoguhoidja Lea Rand käis oktoobris 2023 kohtumas Toila eakate seltsinguga Merekivi, et rääkida vaimsest tervisest. Raamatukogud toetavad inimeste igapäevast hakkamasaamist pakkudes head avalikku teenust, kvaliteetset infot, erinevaid võimalusi enesetäienduseks ning vaimset tervist turgutavaid lugemis- ja kultuurielamusi.

TOETADA RAHUMEELSEID JA KAASAVAD ÜHISKONDI, ET SAAVUTADA SÄÄSTEV ARENG; TAGADA ÕIGUSKAITSE KÕIKIDELE NING LUUA KÕIKIDEL TASANDITEL TÕHUSAD, VASTUTUSTUNDLIKUD JA KAASAVAD INSTITUTSIOONID

U UENDATUD ARENGUDOKUMENT “21. SAJANDI RAAMATUKOGU”

“21. sajandi raamatukogu” on visioon raamatukogude rollist ühiskonnas. 2022. aasta üldkoosolekul kinnitatud uuendatud versioonis kirjeldati tunnuseid, millele tänapäevane, elujõuline ja arenev raamatukogu peab vastama. Rahvaraamatukogude kvaliteedihindamise uus mudel avalikustati 2023. aasta aastakoosolekul. Mudeli regulaarse läbiviimise kaudu viiakse raamatukogudeni sõnum visioonidokumendis kokkulepitud põhimõtetest.

V ÕRUMAA KESKRAAMATUKOGU JA ÜLEILMNE PARTNERLUS

Võrumaa Keskraamatukogu on arendanud juba aastaid rahvusvahelist koostööd ja rakendanud saadud suurepäraseid kogemusi oma igapäevases töös. Erasmus+KA204 24 kuud kestnud projekti “Neli elementi - legendid ja lood” eesmärk oli suurendada teadlikkust ja arusaamist kultuuri ja kultuuripärandi tähtsusest ning anda täiskasvanud õppijatega töötavatele koolitajatele soovitusi, kuidas suurendada õppijate oskusi ja pädevusi, mis on vajalikud praegusel Euroopa Liidu tööturul.

TUGEVDADA TEGEVUSKAVA RAKENDAMISE MEETODEID JA TAASELUSTADA SÄÄSTVA ARENGU ALANE ÜLEMAAILMNE PARTNERLUS.

ÕISU RAAMATUKOGU KULTUURIRUUMI JÕUSTAJANA

Õisu raamatukogu juures tegutseb kirjandusklubi ning raamatukogu on liitunud Eesti Lastekirjanduse Keskuse programmiga Lugemisisu. Raamatukogu osales raamatu Siversite pärand Õisu rahvale koostamisel. Koostöös Mulgi Kultuuri Instituudiga aitasid Abja, Halliste ja Õisu raamatukogud korraldada Mulgi valla mälumängusarja lastele “Nupute välja”. Raamatukogu on kohaks, kus saadakse sõpradega igasugu toredaid asju teha ja koos mõnusalt aega veeta, näiteks sai 2023. aasta augusti lõpus näha seal laste oma lavastatud näidendit “Kaunitar ja Koletis”. Raamatukoguhoidja Anne Järvis kirjutab tihti kohalikku vallalehte raamatukogu tegemistest ja rollist kogukonnakeskusena.

EESTI KULTUURIRUUMI
ELUJÕULISUS.

APID JA MUUD VEEBIABILISED

Minu Raamatukogu (MIRKO) e-väljaannete mugavamaks kasutamiseks on loodud eraldi mobiilirakendus. 2022. aastal viidi Raamatukogusõnastik Ekilexi terminibaasi. Käib järjepidev töö uuele ühtsele raamatukogusüsteemile üleminekuks. Sellised mahukad digiarendused toetavad raamatukogude võimekust strateegia Eesti 2035 erinevate eesmärkide täitmisel.

ÖÖRAAMATUKOGU

Teadus- ja ülikooliraamatukogudel on pikaaegne kogemus eksamiperioodil ööraamatukogu avamisega, toetades sellega SDG 4. Viimasel ajal on kogukonnale kultuurisündmusi ööraamatukogu egiidi all hakatud pakkuma ka väiksemates rahvaraamatukogudes, toetades seeläbi erinevate sotsiaalsete gruppide juurdepääsu kultuurile (SDG 18) ning kogukondade sidusust (SDG 11).

ÜHISED ÜRITUSED

Raamatukogupäevad “Kohtume raamatukogus!” aitavad näidata raamatukogusid kogukonnakeskustena. Agaralt võetakse osa vaimse tervise, mitmekesisuse, meediapädevuse, säästva arengu, hõimu- ja mitmete teiste teemanädalate tegemistes, mis aitavad ühiselt paremini pildile saada. Koostöö teiste asutustega aitab teemasid heatasemeliselt käsitleda.

LISA 3: MÄRKSÕNASTIK

1: KAOTADA VAESUS

2: KAOTADA NÄLG

3: HEA TERVIS JA HEAOLU

4: KVALITEETNE HARIDUS

5: SOOLINE VÕRDÕIGUSLIKKUS

6: PUHAS VESI JA SANITAARTINGIMUSED

7: TASKUKOHANE JA PUHAS ENERGIA

8: INIMVÄÄNE TÖÖ JA MAJANDUSKASV

9: TÖÖSTUS, INNOVATSIOON JA TARISTU

10: EBAVÕRDSUSE VÄHENDAMINE

11: KESTLIKUD LINNAD JA KOGUKONNAD

12: VASTUTUSTUNDLIK TARBIMINE JA TOOTMINE

13: KLIIMAMEETMED

14: Ookeani- ja mereökosüsteemid

15: ELURIKKUS JA MAISMAAÖKOSÜSTEEMID

16: RAHU, ÕIGUSKAITSE JA TUGEVA INSTITUTSIOONID

17: ÜLEILMNE KOOSTÖÖ EESMÄRKIDE SAAVUTAMISEKS

18: KULTUUR

- 24/7 teenused – 4, 8, 9, 10, 16, 18
- 3D-printer – 8, 9
- Avalikud autelud – 1-18
- Digiprügi vähendamine – 12, 13
- Digipädevuse koolitused ja sündmused – 4, 8, 9, 10, 11, 16
- E-laenus – 4, 9, 10, 12, 13
- Elukestev õpe – 1, 4, 8, 9, 16
- Grupitööruumid – 4, 8, 9, 10, 11
- Hooned – 7, 11, 13
- Huvitegevused – 4, 10, 18
- Individuaaltööruumid – 4, 8, 9, 10, 11
- Infopädevuse mängud ja võistlused – 4, 18
- Infopäevad – 1-18
- Informatsiooni vahendamine – 1-18
- Iseteenindus – 8, 10, 11
- Joodav kraanivesi – 6, 7, 13
- Juurdepääsetavus, sh juurdepääs arvutitele, WiFi-le, printeritele ja muule kontoritehnikale – 1, 4, 8, 9, 10, 11, 12
- Jäätmete taaskasutus – 12, 13
- Kampaaniad – 1-18
- Kasutajakoolitus – 1, 4, 8, 9, 10, 11
- Kasutajale sobivad lahtioelkuajad – 1, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 13, 18
- Katsepeenrad – 1, 2, 10, 11, 13
- Kaugtöökoht – 4, 8, 9, 10, 11
- Keelekohvikud – 4, 10, 11, 18
- Kirjanduslikud ja koduloolised matkad, jalutuskäigud – 3, 4, 18
- Koduteenindus – 4, 5, 10
- Kohtumised erinevate valdkondade spetsialistidega – 1-18
- Kogukonnaaed – 1, 2, 10, 11, 13

- Kohalike toodete eelistamine – 8, 9, 11, 12, 13
- Kohaliku ajaloo talletamine – 4, 11, 18
- Kohtumised kirjanikega – 4, 18
- Komplekteerimine – 1-18
- Koolitused – 1-18
- Koopiate valmistamine – 10
- Koostöö asutuste ja kodanikeühendustega – 1-18
- Koostöö kohaliku omavalitsusega – 1, 4, 8, 9, 10, 11, 16, 17
- Korduvkasutatavad nõud – 12, 13
- Küsitlused – 11, 16
- Küttelahendused on ajakohased ja säästlikud – 7, 11, 13
- Laenutamine – 1-18
- Laenutamine lasteaedadele – 4, 11, 18
- Ligipääsetavus ühistranspordiga – 1, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 13, 18
- Liikumist soodustavad üritused – 3, 18
- Lugemiskoerad – 4, 10
- Lõimumistegevused – 4, 10, 11, 18
- Meediapädevuse koolitused ja sündmused – 4, 10
- Muusikariistade laenus – 4, 10, 12, 18
- Nõudetrükk – 4, 8, 9, 13, 18
- Nõustamine, teiste nõustamisteenuse pakkuja vahendamine – 1-18
- Nähtavus avalikus ruumis – 11, 16, 18
- Näitused ja väljapanekud – 1-18
- Paberi ja materjalide taaskasutus – 12, 13
- Paranduskojad – 4, 10, 12, 13
- Postiteenused – 10, 11
- Prügi sorteerimine – 11, 12, 13
- Päringutele vastamine – 1-18
- Raamatukapp – 4, 9, 10, 11
- Raamatukogudevaheline laenus (RVL) – 4, 10, 11, 12, 13, 18
- Raamatute parandamine ja uuskasutus – 12, 13, 18
- Rattaparklad – 3, 11
- Rendikabiinid – 4, 8, 11
- Ruumikujundus – 11
- Seemneraamatukogu – 1, 2, 10, 12, 13
- Spordivahendite laenus – 3, 10
- Sündmuste korraldamine – 10, 18
- Tagastuskast – 9, 10, 11
- Taimevahetus – 1, 2, 10, 12, 13
- Teabepäevad – 1-18
- Teematunnid – 1-18
- Terviseabivahendite laenus – 1, 3, 10, 12
- Toataimed hea sisekliima loojana – 11
- Turundustegevused – 18
- Tööriistalaenus – 1, 8, 10, 11, 12
- Töötoad – 1, 4, 5, 9, 10, 11, 12, 18
- Valgustus – 7, 11, 12, 13
- Valikteadistus, sh automaatteavitus – 1-18
- Ventilatsioon – 7, 11, 12, 13
- Välilugemissaal, õuesõppealad – 3, 4, 11
- Õmblustoad – 1, 5, 8, 10, 11, 12

Vemmalvärss: Kristina Pai
Plakati kujundus: Ave Nahkur

Näitame igasügisese Euroopa Säästva Arengu Nädala kampaaniaga üheskoos seda, kui olulist rolli mängib raamatukogu inimeste vaimse tervise toetamisel ja eesti keele jätkusuutlikkuse tagamisel.

Raamatukogud toetavad inimeste igapäevast hakkamasaamist pakkudes head avalikku teenust, kvaliteetset infot, erinevaid võimalusi enese-täienduseks ning vaimset tervist turgutavaid lugemis- ja kultuurielamusi.